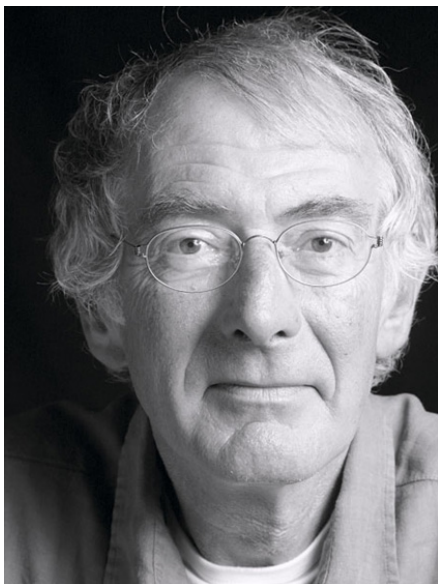

In Memoriam Jan Kabel

Op 16 december is na een kort ziekbed overleden prof. dr. J.J.C. (Jan) Kabel, emeritus-hoogleraar informatierecht aan de Universiteit van Amsterdam. Jan was van 2010 tot 2019 redactielid van *AMI*, en schreef in de loop van zijn lange rechtswetenschappelijke loopbaan talrijke artikelen en annotaties voor dit tijdschrift.¹

De meeste van Jans *AMI*-publicaties verkennen het grensvlak van auteursrecht en beeldende kunst, een onderwerp waarmee Jan als getalenteerd kunstschilder veel affiniteit had.² Een groot deel van deze bijdragen betreft het auteursrechtelijke persoonlijkheidsrecht, een onderwerp waarvan hij alles af wist en waarover hij na zijn emeritaat enthousiast college bleef geven aan de UvA.

Een van Jans favoriete moreelrechtelijke onderwerpen was het eeuwige conflict tussen architect en huiseigenaar. In zijn laatste annotatie voor *AMI* geeft hij – naar aanleiding van het arrest *Dijkstra/De 4 Jaargetijden* – een fraai overzicht van de stand van de jurisprudentie.³ De noot is illustratief voor veel van Jans werk, dat steeds gekenmerkt wordt door

een brede belangstelling voor het onderwerp en een grote belezenheid. En ook: door een helder inzicht in de noodzaak het kunstzinnige ideaal met de weerbarstige werkelijkheid te verzoenen.

Over de Friese architect Abe Bonnema, berucht van het gemeentehuis in Tietjerkstradeel waarvan hij de zonwering in de ban deed, schrijft Jan: 'Ik vergelijk hem wel eens met architect Howard Roark, de held uit Ayn Rand's roman *The Fountainhead*, die zo ver gaat dat hij aantasting van zijn gebouw rechtzet door het op te blazen.' Jan concludeert dat het door de Hoge Raad op basis van art. 25 leden 3 en 4 Aw geconstrueerde bouwwerk ('een redelijk helder systeem') nu wel zo'n beetje af is, en hij verwerpt de idee om deze bepalingen opnieuw te codificeren.

Jans auteursrechtelijke oeuvre omvat tevens belangrijke bijdragen op het gebied van het filmauteursrecht. Naast tal van annotaties schreef hij op uitnodiging van het Netwerk Scenarioschrijvers een mooi essay. In 'Het Scenario van artikel 45d Auteurswet' beschrijft Jan de wordingsgeschiedenis van het filmauteursrecht, en laat hij zien dat de Nederlandse wetgever het huidige regime met inachtneming van de Berner Conventie ook heel anders had kunnen vormgeven. 'In plaats van een vermoeden van een licentie, wordt gekozen voor een vermoeden van overdracht van rechten; in plaats van een keuze voor alleen de wat minder belangrijke medewerkers, worden ook de regisseur en de schrijver van scenario's en van dialogen onder het systeem van een vermoeden van overdracht gebracht.' In het licht van de komende implementatie van de Online Omroep Richtlijn en de evaluatie van het auteurscontractenrecht kan het geen kwaad Jans beschouwingen over dit onderwerp opnieuw te lezen.⁴

Andere stukken over het filmauteursrecht die weinig van hun actualiteit hebben verloren zijn Jans analyse van het *Luksan*-arrest⁵ en zijn artikel over de vraag of het vermoeden van overdracht voorgaat boven een oudere overdracht bij voorbaat aan een cbo – een vraag die door de Hoge Raad nog altijd niet is beantwoord.⁶ In een glashelder betoog waarin alle relevante literatuur de revue passeert en wij de encyclopedist die in alle juridische disciplines thuis is

1 Een groot deel van deze publicaties is te vinden op <https://www.ivir.nl/midewerker/kabel/>.

2 Zie bijv. zijn noot onder Hof Amsterdam 30 januari 2018 (*Schaap/ Gemeente Amsterdam*), *AMI* 2018-2, nr. 8, p. 87-90.

3 Noot onder HR 29 maart 2019 (*Dijkstra/De 4 Jaargetijden*), *AMI* 2019-3, nr. 5, p. 91-99.

4 J.J.C. Kabel, 'Het scenario van artikel 45d Auteurswet: ongevraagd, ongebruikt en onbegrepen. Enkele opmerkingen over de rechtspositie van de scenarioschrijver', 2000, te vinden op <https://www.ivir.nl/publicaties/download/scenario45d.pdf>.

5 *AMI* 2012-5, p. 195-201

6 J.J.C. Kabel, 'Voorbaat of vermoeden? De rol van artikel 45d Auteurswet. Kanttekeningen bij het arrest *NORMA/NLkabel*', *AMI* 2014-3, p. 73-77.

herkennen, concludeert Jan dat de overdracht bij voorbaat moet prevaleren. 'Nemo plus dus, [...]. Donker en Seignette hebben m.i. gelijk en Bousie, Lindhout, Wigman en A-G Verkade ongelijk.'

Een ander hoogtepunt uit Jans auteursrechtelijke oeuvre is de nieuwe Auteurswet voor Suriname, die hij samen met Gerard Mom en drie IViR-studenten op verzoek van het Bureau Intellectuele Eigendom van de Republiek Suriname in 2008 ontwierp.⁷ Een boeiend wetgevend experiment; het resultaat is een geactualiseerde versie van de koloniale oerwet uit 1913, niet 'vervuild' door het recht van de EU, maar wel voorzien van alle mogelijke wettelijke beperkingen waarmee een ontwikkelingsland binnen de kaders van het internationale recht zijn voordeel zou kunnen doen. Met Suriname onderhield Jan al langer goede banden; hij gaf er les aan de Anton de Kom-universiteit van Paramaribo.

Ook binnen de Vereniging Auteursrecht was Jan productief. Hij was lid van enkele werkgroepen, en hield diverse voordrachten voor de vereniging, laatstelijk in november 2017 over de architect en het droit au respect.⁸ Jan nam ook deel aan het legendarische ALAI-congres van 1991, waar hij laverend over de Egeïsche Zee tussen de Griekse eilanden en het Turkse vasteland (twee van Jans meest geliefde verblijfplaatsen) een interventie hield over auteursrecht en beeldende kunst.

Maar Jans belangstelling voor het recht ging veel verder dan het auteursrecht. Hij schreef tal van artikelen, studies en noten over allerlei onderwerpen op het terrein van de oneerlijke mededinging, het merkenrecht, het omroeprecht en het handelsnaamrecht. Over dat laatste hield Jan tijdens het IE-diner van 2018 een hilarische voordracht, waarin hij het hypercorrecte anonimiseringsbeleid van rechtspraak.nl en andere juridische fora aan de kaak stelde.⁹

Jan was tevens pionier op het gebied van het privacyrecht en hij zette het reclamerecht eigenhandig op de kaart. In zijn proefschrift over handelsreclame en uitingsvrijheid, waarop hij in 1981 bij Slagter promoveerde, onderzocht hij de vraag in hoeverre commerciële uitingen door de uitingsvrijheid worden beschermd.¹⁰ In Stelling XVIII van zijn dissertatie herkennen wij de lichtvoetigheid die voor Jans geschriften zo kenmerkend was: 'De in een slagerij te Amsterdam waar te nemen mededeling "Dit is géén slagzin, maar een feit: wij verkopen kwaliteit!" bevat een treffende illustratie van de problemen verbonden aan het onderscheid tussen informatieve en niet-informatieve handelsreclame.'

Auteursrecht, mediarecht, privacy, informatievrijheid ... Jan was misschien niet de uitvinder van het informatierecht, maar wel een van de eerste beoefenaren ervan. Geen wonder dat hij in 1987 gevraagd werd om samen met Gerard Schuijt voorlopig leiding te geven aan het pas opgerichte Instituut voor Informatierecht. Jan had toen al een lange universitaire carrière achter de rug. In 1969 als wetenschappelijk assistent onder Herman Cohen Jehoram begonnen, ging hij in 2008 als hoogleraar informatierecht met emeritaat. In de tussentijd was hij ook nog enkele jaren bijzonder hoogleraar mediarecht in Utrecht.

Eigenlijk was Jan overal in geïnteresseerd. Hij was van 1975 tot 2000 secretaris van de afdeling Haarlem van het Dickens Fellowship, en hij schreef in de *Spoorbundel* een prachtig stuk over de vergeefse strijd van zijn literaire held tegen de Amerikaanse boekpiraten.¹¹

Jan Kabel was, bovenal, zichzelf – een unieke combinatie van charme, warmte, kunstzinnigheid, eruditie, empathie, humor en een open mind. De redactie van *AMI* is dankbaar dat zij Jan in haar midden heeft mogen hebben.

Bernt Hugenholtz

7 Te vinden op http://www.ivir.nl/publicaties/download/Suriname_rapport_oktober_2008.pdf.

8 'Architectuur en behoud van integriteit van werk en maker', 3 november 2017.

9 Jan Kabel, 'Handelsnaam: (handelsnaam)', te vinden op <https://www.ie-forum.nl/artikelen/jan-kabel-ie-diner-2018-handelsnaam-handelsnaam>.

10 J.J.C. Kabel, *Uitingsvrijheid en absolute beperkingen op handelsreclame*, Deventer: Kluwer 1981. Het proefschrift is samengevat in 'Uitingsvrijheid en handelsreclame', *AMI/Tijdschrift voor Auteurs- en Mediarecht* 1982, p. 38-3

11 J.J.C. Kabel, 'De onnavolgbare nagevolgd', in: D.J.G. Visser en D.W.F. Verkade (red.), *Een eigen, oorspronkelijk karakter. Opstellen aangeboden aan prof. mr. Jaap H. Spoor*, p. 171-186, Amsterdam: deLex 2007.